

DOI: [10.32702/2307-2105-2018.12.97](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.12.97)

УДК 352

*Л. О. Міщенко,
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
Університет митної справи та фінансів*

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

*L. O. Mishchenko
PhD, Associate Professor, Associate Professor Department of Finance,
University of customs business and finance*

ESTIMATION OF THE CURRENT STATE AND FORECASTING OF INDICATORS OF LOCAL BUDGETS IN UKRAINE

У статті проаналізовано склад, динаміку, структуру доходів та видатків місцевих бюджетів України. Проведена оцінка ефективності механізму регулювання міжбюджетних відносин, яка показує ступень узгодженості інтересів держави та регіонів. Оцінка ефективності вертикального регулювання міжбюджетних відносин передбачає оцінку досягнення таких основних завдань: забезпечення фінансової самостійності місцевих органів влади; забезпечення фінансової збалансованості місцевих бюджетів; забезпечення ефективності місцевих бюджетів – викликано тим, що успішність соціально-економічного розвитку регіонів. Визначено фактори, які впливають на суму податкових надходжень. Розроблено багатофакторну модель прогнозування податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні. Всі розрахунки проведено за допомогою Microsoft Excel пакет «Аналіз даних». Зазначено, що наразі постає необхідність у проведенні об'єктивного аналізу та прогнозування майбутнього стану місцевих бюджетів України, що покращить державне регулювання бюджетних процесів, що в свою чергу позитивно вплине на економіку України.

The article analyzes the dynamics of incomes and expenditures of local budgets of Ukraine, the composition of local budget revenues, the structure of expenditures of local budgets of Ukraine, the structure of expenditures of local budgets of Ukraine by economic classification. The current expenditures of local budgets and the structure of capital expenditures of local budgets of Ukraine are analyzed in detail. The evaluation of the effectiveness of the mechanism of regulation of intergovernmental relations, which shows the level of coordination of interests of the state and regions. Scientists believe that the criterion of effectiveness of the mechanism of regulation of intergovernmental relations should take into account different aspects of satisfaction of interests and expressed as an integral indicator. Assessments of the effectiveness of vertical regulation of intergovernmental relations provide for an assessment of the achievement of the following main tasks: ensuring the financial autonomy of local authorities, allowing them to implement an independent fiscal policy, to choose the most effective ways of solving local issues; ensuring the financial balance of local budgets - presupposes availability of sources of coverage of the local budget deficit and sufficient funds to address local issues; ensuring the effectiveness of local budgets - due to the fact that the success of socio-economic development of the regions. A multi-factor model for forecasting tax revenues of local budgets in Ukraine has been developed. The factors that influence the amount of tax

revenues are determined. Using statistical information, we built a model for forecasting, as a result, we obtained a correlation matrix, which showed a high dependence of the selected factors, namely: average wages, the volume of industrial products sold (goods, services), capital investments. All calculations were made using the Microsoft Excel Data Analysis package. It is noted that the necessity for carrying out objective analysis and forecasting of the future state of local budgets of Ukraine, which will improve the state regulation of budgetary processes, which in turn will have a positive impact on the Ukrainian economy, appears necessary.

Ключові слова: місцеві бюджети; доходи; видатки; прогнозування; фактори; аналіз; багатофакторна модель; прогноз.

Keywords: local budgets; revenues; expenditures; forecasting; factors; analysis; multi-factor model; forecast.

Постановка проблеми. Одне із центральних місць у фінансовій системі держави займають місцеві бюджети. Їм належить ключова роль у фінансовому забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів України. Місцеві бюджети відіграють важливу роль у фінансуванні видатків, перш за все, соціальної спрямованості. Зазвичай, вони є найбільш чисельною ланкою бюджетної системи кожної країни. Отже, враховуючи вищесказане, зміцнення власної доходної бази місцевих бюджетів України та ефективного використання коштів місцевих бюджетів України потребує на першочергове вирішення, що вимагає проведення численних досліджень формування та ефективного використання коштів місцевих бюджетів. Однак в сучасних умовах ринкової економіки результат заздалегідь невідомий, і не враховувати фактор випадковості просто неможливо. Економічні явища і процеси являють собою результат багатьох одночасно і сукупно діючих факторів, що потребує визначення їх впливу, тому прогнозування фінансових процесів залишається актуальним, сфера його застосування суттєво розширюється в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях багатьох українських науковців питанню оцінки та прогнозування показників місцевих бюджетів присвячено чимало праць таких вчених, як Бойко С.В., Міщенко Д.А., Онищенко В.О., Піскова Ж.В., Педченко Н.С., Фролов С.М. та ін. Однак, незважаючи на високий рівень наукових здобутків у сфері прогнозування показників місцевих бюджетів відзначимо, що подальшого вирішення потребують питання прогнозування доходів місцевих бюджетів України з урахуванням різних факторів.

Формулювання цілей статті. Метою статті є оцінка та прогнозування показників місцевих бюджетів в Україні з використанням багатофакторної економетричної моделі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова діяльність держави у всіх її формах сполучена з чисельними ризиками, ступінь впливу яких на результати цієї діяльності істотний, так як держава здійснюють свою діяльність у динамічному середовищі.

Аналіз структури доходів Зведеного бюджету України показує, що упродовж 2013-2016 рр. частка доходів місцевих бюджетів у структурі не перевищувала 24%, у 2017 році вона зростає до 37,4 % (рис. 1).

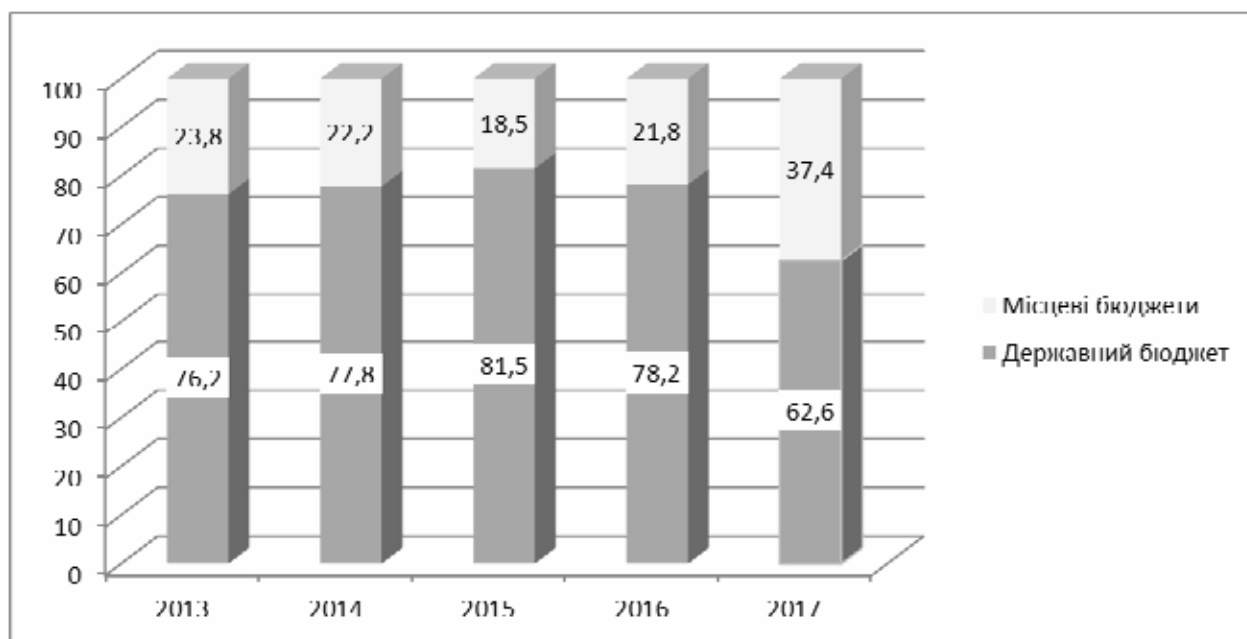

Рис. 1. Структура доходів Зведеного бюджету України за 2013-2017 рр., %

Джерело: [1;2]

Розглянемо, яку частку займають видатки місцевих бюджетів у структурі видатків Зведеного бюджету України (рис. 2).

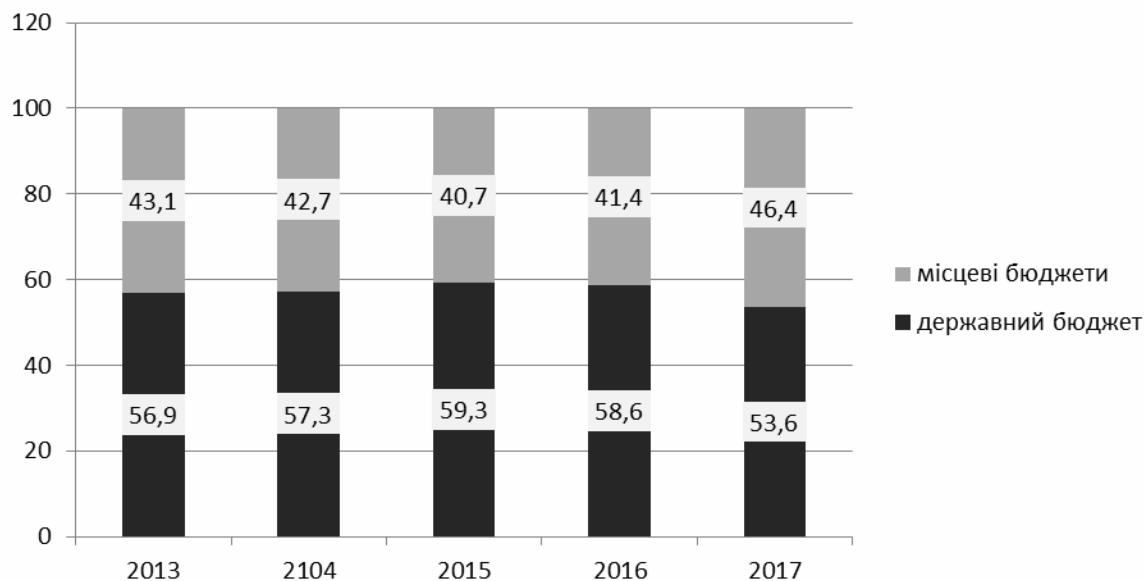

Рис. 2. Структура видатків Зведеного бюджету України у 2013-2017 рр., %

Джерело: [1;2]

Як випливає з даних рисунку 2 у загальній структурі Зведеного бюджету України питома вага видатків Державного бюджету перевищувала питому вагу видатків місцевих бюджетів протягом усього періоду, що розглядався. Відповідні частки коливалися протягом п'яти років у межах декількох відсотків. Частка видатків місцевих бюджетів у структурі видатків Зведеного бюджету України у 2017 р. складала 46,4 %, що на 3,3 % більше ніж у 2013 р. Відповідним чином скоротилася питома вага видатків державного бюджету (з 56,9% у 2013 році до 53,6% у 2017 році). Також, слід сказати, що протягом 2013-2015 років частка видатків місцевих бюджетів поступово скорочувалася і тільки починаючи з 2016 року ця тенденція була змінена на протилежну.

Вивчимо динаміку доходів місцевих бюджетів України у 2013-2017 роках, для чого побудуємо відповідний графік (рис. 3).

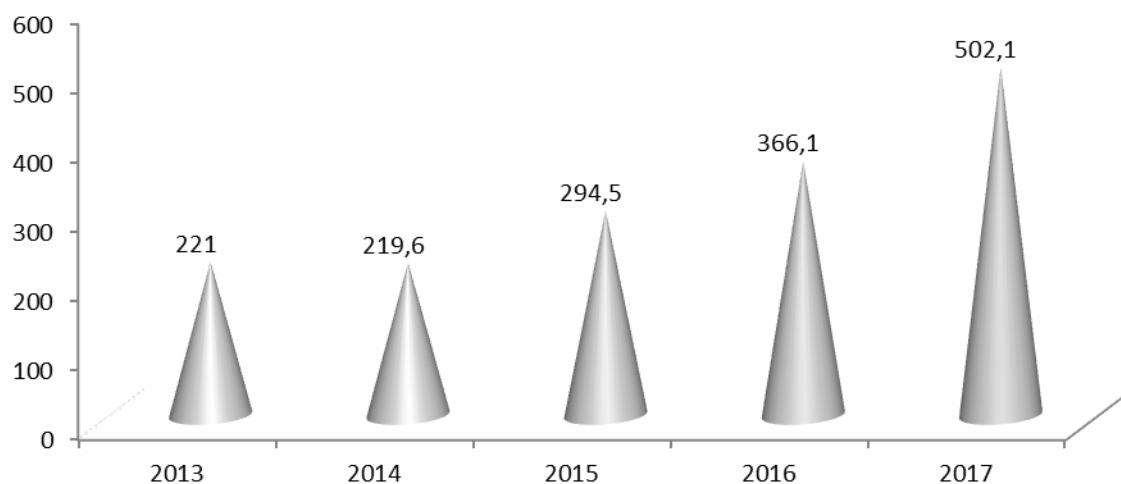

Рис. 3. Доходи місцевих бюджетів України у 2013-2017 рр., млрд. грн.

Загальна сума надходжень місцевих бюджетів України за період 2013-2017 років, як це випливає з даних рисунку 3, досить суттєво зросла. Якщо у 2013 році вона становила 221 млрд. грн., то у наступному році підвищилася на 10,7 млрд. грн. У 2015 році обсяг надходжень зростає на 62,8 млрд. грн. в порівнянні з 2014 роком та на 73,5 млрд. грн. в порівнянні з 2013 роком. У 2016 році доходи місцевих бюджетів України склали 366,14 млрд. грн., що перевищує рівень 2013 року на 145,14 млрд. грн. Найвищий обсяг надходжень до місцевих бюджетів за вказаний період було досягнуто у 2017 році – 502 млрд. грн., що на 135,86 млрд. грн. більше за показник попереднього року та на 281 млрд. грн. – 2013 року.

У таблиці 1 проаналізуємо склад та динаміку надходжень місцевих бюджетів в Україні за період 2013-2017 років, вивчимо зміни, що відбулися у 2017 році в порівнянні з 2013 роком та розрахуємо відповідні відхилення за окремими складовими надходжень.

Таблиця 1.
Склад та динаміка доходів місцевих бюджетів в Україні у 2013-2017 рр., млрд. грн.

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	Відхилення (+,-), млрд. грн.
Податкові надходження	91,19	75,25	98,22	146,90	201,01	109,82
Неподаткові надходження	12,13	12,26	20,15	21,86	25,97	13,84
Доходи від операцій з капіталом	1,38	1,5	1,63	1,40	1,87	0,49
Офіційні трансферти	115,85	130,6	173,98	195,39	272,6	156,75
Всього доходів	221, 0	219,61	294,46	366,14	502,09	281,08

За даними таблиці 1 відмітимо, що за всіма складовими доходів місцевих бюджетів України спостерігається зростання. Податкові надходження у 2017 році в порівнянні з 2013 роком збільшилися на 109,82 млрд. грн., неподаткові надходження зросли на 13,84 млрд. грн., доходи від операцій з капіталом – на 0,49 млрд. грн., а офіційні трансферти – на 156,75 млрд. грн. Таким чином, збільшення загальної суми доходів місцевих бюджетів України за 2013-2017 роки, яке складає 281,08 млрд. грн., було забезпечено в основному за рахунок зростання податкових надходжень та офіційних трансфертів.

Фактичні видатки місцевих бюджетів України у 2013 році склали 219,85 млрд. грн., (планові – 245,35 млрд. грн.), що показує недовиконання плану, причому недовиконання плану має місце протягом досліджуваного періоду. Недовиконання плану у 2017 р. склало 92,8 %. Розглянемо структуру видатків місцевих бюджетів України за період 2013-2017 рр., яка представлена у таблиці 2.

Таблиця 2.
Структура видатків місцевих бюджетів України у 2013-2017 рр., %

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	Відхилення 2017 р. від 2013 р. (+,-), %.
Загальнодержавні функції	5,3	4,2	5,2	4,6	4,8	-0,5
Оборона	0	0	0	0	0	0
Громадський порядок, безпека та судова влада	0,09	0,1	0,1	0,1	0,1	0,01
Економічна діяльність	4,3	6,5	6,8	9,9	11,2	6,9
Освіта	33,9	31,7	30,0	27,0	27,5	-6,4
Соціальний захист та соціальне забезпечення	25,7	25,5	25,9	30,3	28,5	2,8
Житлово-комунальне господарство	3,5	7,8	5,6	5,0	5,5	2
Духовний та фізичний розвиток	3,9	4,0	3,4	3,4	3,3	-0,6
Охорона здоров'я	22,1	20,6	21,3	18	17,3	-4,8
Міжбюджетні трансфери	0,7	0,9	1,1	1,2	1,2	0,5
Разом видатків	100	100	100	100	100	-

Джерело: [1;2]

У структурі видатків місцевих бюджетів України найбільша частка у 2017 р. належить видаткам на соціальний захист та соціальне забезпечення – 28,5 %, що на 2,8 % більше ніж у 2013 р. При цьому у 2013 році найбільшу питому вагу мали видатки на освіту (33,9%), яка у 2017 році скоротилася на 6,4%. Частка видатків місцевих бюджетів на соціальний захист і соціальне забезпечення у ВВП за 2013-2017 роки наведена на рисунку 4.

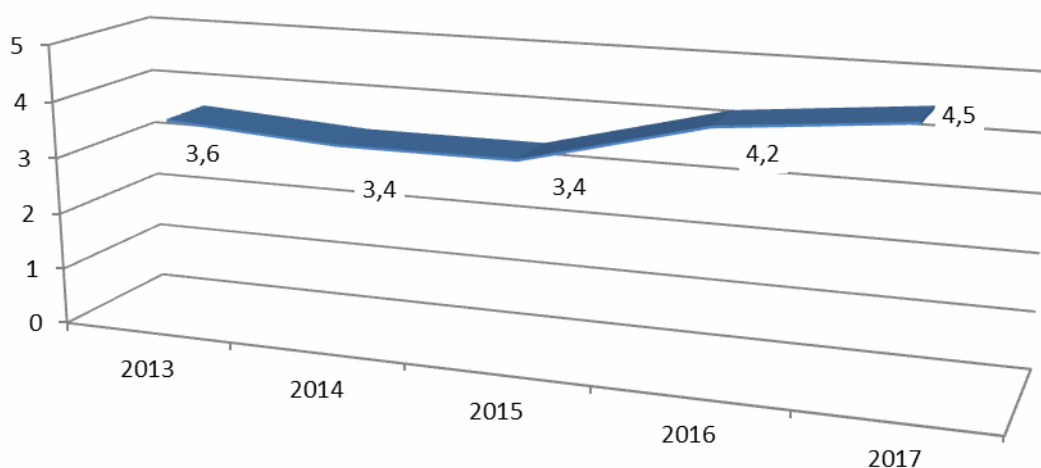

Рис. 4. Частка витраток місцевих бюджетів на соціальний захист і соціальне забезпечення у ВВП, %
Складено автором за даними [2]

Оцінка виконання видаткової частини місцевих бюджетів України вказує на соціальне спрямування бюджету.

Динаміка витраток місцевих бюджетів України за економічною класифікацією наведена у таблиці 3.

Таблиця 3.
Структура витраток місцевих бюджетів України за економічною класифікацією, %

	2013	2014	2015	2016	2017
Поточні видатки	93,52	93,82	88,51	84,98	85,01
Капітальні видатки	6,48	6,18	11,49	15,02	14,99
Усього	100	100	100	100	100

Динаміка витраток місцевих бюджетів України за економічною класифікацією, виявила тенденцію до перевищення поточних витраток над капітальними, так у 2013 р. поточні склали 93,52 %, а капітальні - 6,48 %. В той же час має тенденція до зменшення частки поточних витраток, так у 2017р. вони були на 8,51 % менше.

Структура поточних витраток місцевих бюджетів України наведена у таблиці 4.

Таблиця 4.
Структура поточних витраток місцевих бюджетів України, %

	2013	2014	2015	2016	2017
Оплата праці і нарахування на заробітну плату	50,27	44,01	42,64	39,05	30,57
Використання товарів і послуг	18,38	20,09	22,34	20,76	29,83
Обслуговування боргових зобов'язань	0,73	0,69	0,68	0,11	0,03
Поточні трансферти	5,66	10,39	7,40	6,43	8,36
Соціальне забезпечення	24,86	24,72	26,77	33,51	31,08
Інші поточні видатки	0,10	0,09	0,18	0,15	0,13
Всього	100	100	100	100	100

У 2017 р. соціальне забезпечення (31,08 %) та оплата праці і нарахування на заробітну плату (30,57 %) займають найбільшу частку у структурі поточних витраток. Аналізуючи період 2013-2017рр. ми бачимо, що оплата праці і нарахування на заробітну плату займала значну частку, у 2013 р. - 50,27%, 2014 р. - 44,01 %.

Структура капітальних витраток місцевих бюджетів України наведена у таблиці 5.

Таблиця 5.
Структура капітальних видатків місцевих бюджетів України, %

	2013	2014	2015	2016	2017
Придбання основного капіталу	69,78	72,02	75,02	70,10	56,19
Капітальні трансферти	30,22	27,98	24,98	29,90	43,81
Всього	100	100	100	100	100

Придбання основного капіталу займало більшу питому вагу ніж капітальні трансферти. Причому виявлена тенденція що скорочення придбання основного капіталу з 69,78 % у 2013 р. до 56,19 % - у 2017 р., і зростання капітальних трансфертів з 30,22 % у 2013 р. до 43,81 % у 2017 р.

Оцінка ефективності механізму регулювання міжбюджетних відносин є актуальною так як вона показує ступень узгодженості інтересів держави та регіонів. Причому їх потреби є різнорідними і різноманітними, варіюються від суб'єкта до суб'єкта. Вчені вважають, що критерій ефективності механізму регулювання міжбюджетних відносин має враховувати різні аспекти задоволення інтересів і виражатися інтегральним показником [3]. Для визначення ефективності вертикального регулювання міжбюджетних відносин передбачається оцінка досягнення таких основних завдань: забезпечення фінансової самостійності місцевих органів влади, що дозволяє їм здійснювати самостійну бюджетну політику, обирати найбільш ефективні шляхи вирішення питань місцевого значення; забезпечення фінансової збалансованості місцевих бюджетів – передбачає наявність джерел покриття дефіциту місцевого бюджету та достатність коштів для вирішення питань місцевого значення; забезпечення ефективності місцевих бюджетів – викликане тим, що успішність соціально-економічного розвитку регіонів і, як наслідок, підвищення рівня добробуту населення залежать від ефективності управлінських рішень органів державного управління й органів місцевого самоврядування, які спираються у своїй діяльності на концепції сучасного менеджменту та реалізацію соціально-економічної політики держави [4].

Результати розрахунку показників ефективності вертикального регулювання міжбюджетних відносин наведено у таблиці 6.

Таблиця 6.
Показники ефективності регулювання міжбюджетних відносин

Розрахункові показники	Формула розрахунку *	Рекомендоване значення	2013	2014	2015	2016	2017
Коефіцієнт первісної збалансованості місцевих бюджетів	Д/В	$\geq 0,8$	0,48	0,39	0,43	0,49	0,46
Коефіцієнт податкової стійкості	ПД/В	$\geq 0,6$	0,41	0,33	0,35	0,42	0,41
Коефіцієнт фінансової автономії	Д/ЗД	$\geq 0,4$	0,514	0,494	0,451	0,468	0,494
Показник стабільності дохідної частини бюджету	ПД/МТ	≥ 1	0,79	0,58	0,56	0,75	0,74

**Умовні позначення:* Д – доходи місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів; В – видатки місцевих бюджетів; ПД – податкові доходи місцевих бюджетів; ЗД – доходи зведеного бюджету; МТ – міжбюджетні трансферти, отримані місцевими бюджетами; Суб – субвенції, передані на місцевий рівень.

Аналіз показників ефективності регулювання міжбюджетних відносин свідчить про ефективність регулювання міжбюджетних відносин, так як всі показники нижчі ніж значення нормативів.

Теоретичне та практичне значення використання статистико-математичних методів прогнозування зростає. Прогнозування фінансової діяльності держави на сучасному етапі розвитку економіки є складним етапом державного фінансового планування. Досвід зарубіжних країн свідчить про неухильне підвищення ролі фінансового планування. І це дає їм можливість уникати значних прорахунків і пов'язаних із ними втрат [6;9].

Економічний прогноз ґрунтується на минулому, сучасному і намічає тенденції у майбутньому, тобто це система аргументованих наукових досліджень і висловів про майбутній стан об'єкта, який вивчається, що має ймовірний, але досить достовірний характер [5].

Тому завданням прогнозування є врахування взаємодії множини об'єктивних, суб'єктивних, внутрішніх і зовнішніх факторів даного процесу чи явища. Головним критерієм якості прогнозу є те, наскільки дійсність співпадає з тим, що передбачалося [8;11]. Одним із поширених методів прогнозування є прогнозування за

допомогою лінійної багатофакторної економетричної моделі. Воно передбачає оцінку очікуваних значень залежної змінної при заданих значеннях незалежних змінних, що входять в рівняння регресії [7;10].

Одним із найвагоміших джерел формування доходів місцевих бюджетів є податкові надходження. Тому побудуємо модель залежності суми податкових надходжень від факторів, які визначимо. З метою аналізу залежності загальної суми податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні від різних макроекономічних показників визначимо рівень цієї залежності на основі використання методу кореляційного аналізу. Необхідно визначити лінійний коефіцієнт суми податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні з (у): середньої заробітної плати (x_1), обсягом реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) (x_2), капітальними інвестиціями (x_3).

Всі розрахунки проведено за допомогою Microsoft Excel пакет «Аналіз даних». Вихідні данні для розрахунків наведені у таблиці 7.

Таблиця 7.
Вихідні данні для розрахунків

Рік	y	x_1	x_2	x_3
2011	62390	2648	1367925,50	189061
2012	73270	3026	1367925,50	293692
2013	78380	3262	1322408,40	267728
2014	75250	3480	1428839,10	219420
2015	98230	4195	1776603,70	273116
2016	146900	5183	2128866,80	359216
2017	201010	7105,4	2608027,70	448461,5

Джерело: [1;2]

Застосувавши Microsoft Excel пакет «Аналіз даних» кореляційний аналіз ми виявили, що зв'язок між результативними чинниками та макроекономічними показниками досить тісний (табл. 8).

Таблиця 8.
Кореляційна матриця

	y	x_1	x_2	x_3
y	1			
x_1	0,991458467	1		
x_2	0,985629237	0,984254563	1	
x_3	0,944107043	0,923413253	0,89968323	1

Побудуємо рівняння, яке описує залежність суми податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні (показник у) від трьох факторів:

1. Середньої заробітної плати, грн. (фактор X_1);
2. Обсягу реалізованої промислової продукції, млн.грн. (товарів, послуг) (фактор X_2);
3. Капітальних інвестицій, млн.грн. (фактор X_3).

Математичні характеристики моделі наведені у таблиці 9.

Таблиця 9.
Математичні характеристики моделі

Регресійна статистика	
Множинний R	0,996441761
R-квадрат	0,992896184
Нормований R-квадрат	0,985792368
Стандартна помилка	6045,671882
Спостереження	7

Дисперсійний аналіз наведено у таблиці 10.

Таблиця 10.
Дисперсійний аналіз

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимість F</i>
Регресія	3	15325778040	5108592680	139,7694097	0,001014282
Залишок	3	109650445,5	36550148,5		
Всього	6	15435428486			

За допомогою Microsoft Excel пакет «Аналіз даних», були здійснені розрахунки, в результаті ми отримали рівняння регресії:

$$Y = -55030,59 + 13,65 \cdot x_1 + 0,03 \cdot x_2 + 0,12 \cdot x_3;$$

Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,9928$, тобто розглянута регресія пояснює більше 99,28 % розкиду значень відносно середнього значення. Перевірка адекватності моделі за допомогою F- критерію Фішера з надійністю 99,28% дозволяє зробити висновок про адекватність моделі.

За допомогою даного рівняння, ми можемо розраховувати значення податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні маючи лише значення факторів. Причому можна здійснювати не тільки ретроспективний аналіз а й перспективний аналіз показників.

Прогноз податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні наведено на рисунку 5.

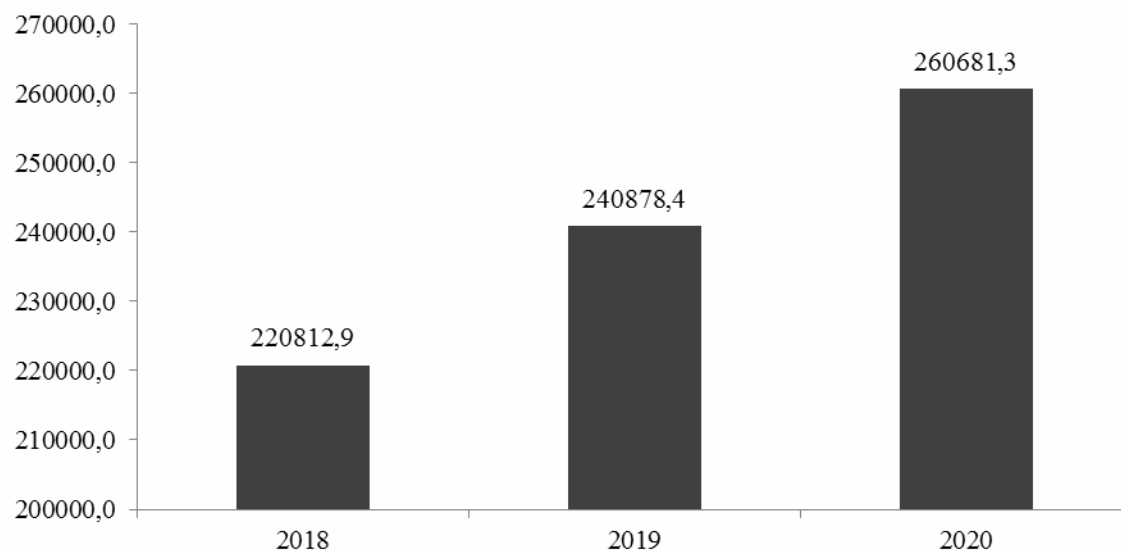

Рис. 5. Прогноз податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні, млн. грн.

Для прогнозування загальної суми доходів місцевих бюджетів в Україні, знаючи величину податкових надходжень, можемо спрогнозувати величину доходів місцевих бюджетів України аналогічно використавши Microsoft Excel пакет «Аналіз даних».

Висновки. Прогнозування податкових надходжень місцевих бюджетів, залишається є одним із найважливіших напрямів наукових досліджень у фінансовій сфері та важливим завданням державної бюджетної політики. Забезпечення точності та обґрунтування показників місцевих бюджетів є об'єктивною необхідністю, так як існує тісний зв'язок між видатками і доходною базою місцевих бюджетів, потребою забезпечення збалансованості бюджету. Тому удосконаленню методик прогнозування податкових надходжень, методам прогнозування потрібно приділяти велику увагу, так як, через завищення прогнозних показників виникають проблеми з виконанням дохідної частини місцевих бюджетів, що призводить до невиконання видаткової частини бюджету.

Література.

1. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average>
3. Бойко С.В. Фіскальний потенціал місцевих податків і зборів: кластерний аналіз регіонів України/ С.В. Бойко // Науковий вісник Полісся – 2016. - №3(7). – С.106-110.
4. Міронова Л.О. Бюджетний процес: сутність, стадії здійснення та методи управління / Л.О. Міронова, В.С. Дем'яненко, М.І. Бурак М.І. // Вісник ДДФА: Економічні науки. – Дніпропетровськ.: 2012. – №2 (28). – с 127-133

5. Міронова Л.О. Фінансовий потенціал регіону: теоретичний аспект / Л.О. Міронова, О.В. Моїсеєнко // Вісник ДДФА. – 2013. - №2. – С. 141-149.
6. Mishchenko D. A. Application of cluster analysis to determine the level of the budget potential of the Ukrainian regions / D. A. Mishchenko, L. O. Mishchenko // Науковий вісник Полісся. – 2018. - № 2. – С. 179-185.
7. Міщенко Д.А. Використання методів статистичного моделювання для підвищення ефективності та якості виробництва аграрної продукції/ Д.А. Міщенко, Н.О. Чорна // Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету. – 2016. – №1. – С. 82-92 [РИНЦ]
8. Онищенко В.О. Бюджетно-податковий механізм подолання соціально-економічної диференціації регіонів: теоретичний аспект/ В.О. Онищенко, М.М. Ставнича // Економіка і регіон. – 2009. – №3 (22). – С. 3-8.
9. Піскова Ж.В. Формування системи показників фіскальної ефективності податків: теорія і практика / Ж. В. Піскова // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер. : Економіка. - 2016. - Вип. 2 - С. 174-180.
10. Педченко Н.С. Бюджетний потенціал регіону: оцінка та перспективи розвитку: монографія / Н. С. Педченко, В. Ю. Стрілець. – Полтава : ПУЕТ, 2014. – 220 с.
11. Фролов С.М. Науково-методичний підхід до оцінювання бюджетного потенціалу прикордонної території у контексті управління її інноваційним розвитком / С.М. Фролов, С.М. Махнуша, В.М. Олійник // Актуальні проблеми економіки. – 2013. - №7((145)). – С.180-193.

References.

1. The official site of the State Statistics Service of Ukraine (2017), available at: [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua) (Accessed 21 November 2018).
2. The official site of the Ministry of Finance of Ukraine (2017), available at: <https://www.minfin.gov.ua/> (Accessed 28 October 2018).
3. Boyko, S.V. (2016) “Fiscal potential of local taxes and fees: cluster analysis of regions of Ukraine”, *Naukovyy visnyk Polissya*, vol. 7, pp. 106-110.
4. Mironova, L.O. Demyanenko, V.E. and Buryak, M.I. (2012), “Budget process: essence, stages of implementation and management methods”, *Visnyk DDFА: Ekonomichni nauky*, vol. 2, pp. 127–133.
5. Mironova, L.O. and Moiseenko, O.V. (2013), “Financial potential of the region: theoretical aspect”, *Visnyk DDFА*, vol. 2, pp. 141-149.
6. Mishchenko, D.A. and Mishchenko, L.O. (2018), “Application of cluster analysis to determine the level of the budget potential of the Ukrainian regions”, *Naukoviy visnyk Polissya*, vol. 2, pp. 179–185.
7. Mishchenko, D.A. and Chorna, N.O. (2016), “Using statistical simulation methods for improving the efficiency and quality of agricultural production”, *Visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho ahrarno-ekonomichnoho universytetu*, vol. 1, pp. 82–92.
8. Onyshchenko, V.O. and Stavnychа, M.M. (2009), “Budgetary and tax mechanism for overcoming of socio-economic differentiation of regions: theoretical aspect”, *Ekonomika i rehion*, vol. 3, pp. 3-8.
9. Piskova, Zh.V. (2016), “Formation of the system of indicators of fiscal efficiency of taxes: theory and practice”, *Naukovyy visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu*, vol. 2, pp. 174-180.
10. Pedchenko, N.S. and Strilets, V.Yu. (2014), *Byudzhetnyy potentsial rehionu: otsinka ta perspektyvy rozvytku* [The budget potential of the region: assessment and development prospects], PUET, Poltava, Ukraine.
11. Frolov, S.M. Makhnushа, S.M. and Oliynyk, V.M. (2013), “Scientific and methodical approach to the estimation of the fiscal potential of the border area in the context of management of its innovative development”, *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 7, pp. 180-193.

Стаття надійшла до редакції 13.12.2018 р.